

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJA

2003-04-28 Nr. 1030-29- 74

Vilnius

Audituojamas subjektas – Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija (toliau – VRM), adresas: Šventaragio g. 2, LT-2600 Vilnius, kodas 8860146. VRM yra Lietuvos Respublikos vykdomosios valdžios institucija, išlaikoma iš valstybės biudžeto, kurios steigėjas – Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

Finansinis auditas atliktas Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2002-08-20 pavedimu Nr. 1030-29.

Ši ataskaita yra sudėtinė išvadų, teikiamų Lietuvos Respublikos Seimui dėl metinės biudžeto įvykdymo ataskaitos, ataskaitos apie valstybei nuosavybės teise priklausantį turta, dalis.

Audito tikslas – nustatyti, ar VRM finansinės ataskaitos parodo tikrą bei teisingą būklę ir ar jos sudarytos remiantis Lietuvos Respublikos įstatymais ir kitais teisės aktais, bei atlikti 2002 metų finansinės atskaitomybės ir sandorių auditą, apimančią teisės aktų laikymosi priežiūrą.

Ši ataskaita pateikia tik audito metu atliktus ir nustatytus dalykus, o finansinės atskaitomybės vertinimas bus pateiktas audito išvadoje, kuri bus pateikta Valstybinio audito reikalavimų nustatytu laiku.

Audituojamas laikotarpis – 2002 metai.

VRM vadovavo ministras Juozas Bernatoniš, VRM administracijai – ministerijos valstybės sekretorius Mindaugas Mikaila, įgaliotas koordinuoti ir kontroliuoti visų VRM pavaldžių biudžeto išlaikomų įstaigų ūkinę finansinę veiklą bei koordinuoti atstovavimą valstybei VRM reguliavimo sričiai priskirtų įmonių, viešųjų įstaigų, akcinių bendrovių, agentūrų veikloje.

VRM Ekonomikos ir finansų departamentui vadovavo direktorius Bronislavas Deveikis. Už buhalterinę apskaitą ir atskaitomybės teisingumą buvo tiesiogiai atsakinga Ekonomikos ir finansų departamento Buhalterinės apskaitos skyriaus vedėja Nijolė Knutova.

Audito atlikimo tvarka ir audituojamos sritys

Valstybinis auditas atliktas vadovaujantis Valstybinio audito reikalavimais ir pagal Valstybės kontrolės finansinio audito 3-ojo departamento direktoriaus Vytauto Budriūno patvirtintą planą.

Siekdami sumažinti audito riziką, mes ištyrėme vidaus kontrolę pinigų priėmimo ir išmokėjimo, kasos dokumentų įforminimo, pinigų banke ir kasoje, kitų išlaidų, išskolinimų, ilgalaikio turto, apskaitos srityse. Atlikome detalias savarankiškas procedūras pagal audito programas, kurios sudarytos darbo užmokesčio ir kitų išmokų, pinigų banke ir kasoje, kitų išlaidų darbams, prekėms ir paslaugoms, sąmatų ir asignavimų apskaitos srityse, ir atlikome kai kurių balanso rodiklių analizę.

Audito programos sudarytos įvertinus kontrolės aplinką, vidaus kontrolės procedūras bei jų veikimą, o taip pat atsižvelgiant į patvirtintų asignavimų apimtį bei struktūrą.

Auditas buvo atliktas ir šiose VRM pavaldžiose įstaigose:

1. Turto valdymo ir ūkio departamente prie Vidaus reikalų ministerijos.
2. Sveikatos priežiūros tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos Centrinės medicinos ekspertizės komisijoje.

Audito metu naudoti šie duomenų rinkimo ir įvertinimo metodai: dokumentinis (rašytinių dokumentų nagrinėjimas) bei apklausos (pokalbiai su darbuotojais).

Audito metu netikrinome 2002-01-01 likučių teisingumo, nes VRM 2001 metais neatlikome audito.

VRM, kaip savarankiškas asignavimų valdytojas, 2002 metais iš viso gavo 183 990,8 tūkst. Lt biudžeto asignavimų. Audito metu atlikome testavimą ir esminių procedūrų atranką iš 132 604,5 tūkst. Lt biudžeto asignavimų, t. y. 72,1 procento nuo gautų bendrų asignavimų.

VRM finansinės veiklos rezultatai

Svarbiausi VRM uždaviniai yra:

- visuomenės saugumo srityje – formuoti visuomenės saugumo valstybės politikos įgyvendinimo strategiją ir organizuoti jos vykdymą;
- valstybės tarnybos srityje – dalyvauti formuojant ir įgyvendinant valstybės tarnybos politiką, siekti, kad būtų sukurta profesionali ir efektyvi valstybės tarnybos sistema;
- viešojo administravimo srityje – įgyvendinti efektyvią valstybinio administravimo politiką, dalyvauti formuojant racionalią viešojo administravimo sistemą, atitinkančią Lietuvos Respublikos Konstituciją, demokratinės valstybės valdymo principus ir ES teisės reikalavimus;
- regioninės plėtros srityje – formuoti ir įgyvendinti regionų plėtros politiką;
- vietos savivaldos plėtros srityje – užtikrinti valstybės ir savivaldybių interesų derinimą, kurti teisingas ir ekonomines sąlygas, tinkamas teritorinei gyventojų bendruomenei funkcionuoti;

- informatikos srityje – dalyvauti formuojant bendrą valstybės informacinės politikos strategiją ir informacinę infrastruktūrą, tenkinančias valstybės institucijų, ūkio subjektų bei gyventojų informatikos poreikius, prisidėti prie jų įgyvendinimo.

Šiems uždaviniams įgyvendinti Lietuvos Respublikos 2002 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu (2001-12-13 Nr. IX-643), įskaitant visus patikslinimus, VRM 2002 metams skirta 187 789,4 tūkst. Lt asignavimų, iš jų 158 932,6 tūkst. Lt paprastosioms ir 28 856,8 tūkst. Lt nepaprastosioms išlaidoms.

Biudžeto asignavimų gauta 183 990,8 tūkst. Lt, padaryta 183 875,4 tūkst. Lt kasinių išlaidų.

2003-01-01 liko nepanaudoti 115,4 tūkst. Lt biudžeto asignavimų, iš jų 98,7 tūkst. Lt nepanaudotų pajamų, gautų už teikiamas paslaugas ir 16,7 tūkst. Lt specialiųjų atašė sąskaitų likučių užsienio kredito įstaigose. Į 2002 m. faktines išlaidas nurašyta 174 395,6 tūkst. Lt. Kasinės išlaidos už faktines didesnės 9 479,8 tūkst. Lt, kadangi iš paprastųjų išlaidų straipsnio 1.01.3.09 „Kitos prekės“ avansu sumokėta už asmens dokumentų blankus ir iš straipsnio 1.01.3.30 „Kitos išlaidos“ PHARE 2000 ekonominės socialinės sanglaudos programos vykdytojams pervestos lėšos, už kurias gavėjai dar neatsiskaitė.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-01-28 nutarimu Nr. 119 „Dėl 2002 metų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų paskirstymo pagal tvirtinamas programas patvirtinimo“ bendri asignavimai paskirstyti pagal 7 programas. Įskaitant visus 2002 metais buvusius asignavimų patikslinimus ir pakeitimus, asignavimai pagal programas paskirstyti taip:

Programos kodas, pavadinimas	Valstybės funkcijos kodas	Patikslintas asignavimų planas	Gauti asignavimai	Kasinės išlaidos	Programos vykdytojai
1.4 „Kovinis parengimas“	02 01 01	34157	34126,3	34126,3	VRM Vidaus tarnybos I ir II pulkai, o Turto valdymo ir ūkio departamentui (toliau – TVŪD) iš šių lėšų skirta 3590 tūkst. Lt pulkų centralizuotam aprūpinimui
1.5 „Vidaus reikalų ministerijos sistemos kadro rengimas“	03 01 02	2546	2526,4	2526,4	Klaipėdos aukštesnioji policijos mokykla.
1.10 „Viešojo saugumo ir viešojo administravimo politikos formavimas, įgyvendinimo koordinavimas ir kontrolė“	03 09 01	11268	11109,8	11109,8	VRM
1.11 „Vidaus reikalų ministerijos infrastruktūros plėtra ir bendrųjų sistemos funkcijų vykdymas“	03 01 01	57526	57015,7	56999,0	VRM įstaigos, teikiančios atskaitomybę VRM: Autoūkis, PRC „Pušynas“, Ryšių priemonių ir spec.technikos remonto

					centrinės dirbtuvės, Režisavimasis pučiamųjų orkestras, TVŪD. Taip pat įstaigos: Migracijos bei Informatikos ir ryšių departamentai, Sveikatos priežiūros bei Asmens dokumentų išrašymo centrai ir Gyventojų registro tarnyba, specialieji atašė užsienyje ir vyriausybės atstovai apskrityse, kurių išlaidas centralizuotai tvarko : VRM – 23675,8 tūkst. Lt ir TVŪD – 22133,8 tūkst. Lt gautų asignavimų
1.14 „Specialioji Vidaus reikalų ministerijos finansuojamų įstaigų mokamų paslaugų teikimo programa“		2669,4	2494,9	2396,2	VRM įstaigos
1.15 „Vidaus reikalų sistemos pareigūnų socialinės garantijos“	05 05 01 06 01 04	8332 61500	8332 58637,4	8332 58637,4	VRM (pensijos) ir Sveikatos priežiūros tarnybos prie VRM įstaigos: Respublikinės Vilniaus ligoninė bei poliklinika, Kauno poliklinika, Trakų medicininės reabilitacijos centras, Centrinė medicinos ekspertizės komisija.
50.1 ES PHARE paramos bendrojo finansavimo programa (buvusi 1.13 PHARE-2000 Ekonominės socialinės sanglaudos programa)	14 02 01	9791	9748,3	9748,3	VšĮ Centrinė finansų ir kontraktų agentūra (9054 tūkst. Lt.) ir keturių apskričių viršinių administracijų (228,3 tūkst. Lt).
IŠ VISO:		187789,4	183990,8	183875,4	

Nesilaikant Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo (2000-07-11 Nr. VIII-1821 redakcija) 5 straipsnio 2 p. reikalavimų, VRM patvirtintų programų išlaidų sąmatas pasirašė ne vidaus reikalų ministras J. Bernatonis (asignavimų valdytojas), o buvęs Ekonomikos ir finansų departamento direktorius M. Mikaila ir to paties departamento Biudžeto ir finansų skyriaus vedėjas A. Montvila.

Pavaldžios įstaigos, VRM programų vykdytojos, kurios neturi buhalterinės apskaitos tarnybų (buhalterių) ir kurių buhalterinę apskaitą centralizuotai tvarko VRM ir TVŪD buhalterinės apskaitos skyriai, nesudaro savo įstaigų biudžeto išlaidų sąmatų. Šių įstaigų sąmatas, atitinkančias centralizuotai

tvarkomų išlaidų dalį, sudaro bei pasirašo minėti VRM Ekonomikos ir finansų skyriaus vadovai ir TVŪD direktoriaus pavaduotojas V. Žydelis bei Apskaitos ir finansų skyriaus vedėja M. Sudnienė.

TVŪD nuostatuose, patvirtintuose vidaus reikalų ministro 2002-09-02 įsakymu Nr. 416, nenumatyta, kad TVŪD rengia ir pasirašo pirmiau minėtų Vidaus reikalų ministerijai pavaldžių įstaigų biudžeto išlaidų sąmatas.

Be to, nepaprastosios išlaidos, kurių apskaitą centralizuotai tvarko TVŪD, nepaskirstytos VRM pavaldžioms įstaigoms. Šios išlaidos įtrauktos į bendrą TVŪD išlaikymo išlaidų sąmatą.

VRM nereglementavo centralizuotų lėšų planavimo ir apskaitos, todėl nepavyko nustatyti, kokiais kriterijais vadovaujantis vienos VRM pavaldžios įstaigos pačios sudaro ir vykdo biudžeto išlaidų sąmatas, o kitų įstaigų išlaidų sąmatos sudaromos ir tvarkomos centralizuotai. Kokiais kriterijais vadovaujantis to paties išlaidų straipsnio lėšas tvarko ir VRM, ir TVŪD.

Remiantis iki 2002-09-02 galiojusiais ir šiuo metu galiojančiais (vidaus reikalų ministro 2002-09-02 įsak. Nr. 416) TVŪD nuostatais, TVŪD funkcija yra VRM ir biudžetinių įstaigų prie VRM bei kai kurių VRM įsteigtų įstaigų centralizuotas aprūpinimas materialiuoju turtu bei valstybei nuosavybės teise priklausančio, VRM ir įstaigų prie VRM patikėjimo teise valdomo ir naudojamo nekilnojamojo turto priežiūra, remontas, rekonstrukcija bei naujo nekilnojamojo turto sukūrimas ir šio turto apskaitos tvarkymas. Todėl mes manome, kad šias funkcijas nepagrįstai vykdo ir VRM Ekonomikos ir finansų departamento Buhalterinės apskaitos skyrius.

Šie pavyzdžiai rodo, kad VRM veikianti biudžeto išlaidų planavimo ir apskaitos tvarka prieštarauja Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo tvarkos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-05-14 nutarimu Nr. 543, 18 punkto nuostatomis, kurios nurodo, kad valstybės biudžeto išlaidų sąmatas savarankiškai sudaro ir pasirašo kiekvienas valstybės biudžeto asignavimų valdytojas ir kiekviena jam pavaldi įstaiga, o bendrąsias sąmatas galima sudaryti vienu metu centralizuotų buhalterijų aptarnaujamoms įstaigoms.

Be to, išlaidų sąmatas pasirašo institucijų ir įstaigų vadovai ir patvirtina antspaudu. Kitas sąmatų sudarymo būdas tvarkoje nenumatytas.

Klaidos, pažeidimai, netikslumai, kuriuos VRM vadovybė turi apsvarstyti ir numatyti priemonės jiems pašalinti

Audito metu nustatyti kai kurie su VRM struktūra susiję sprendimai, prieštaraujantys Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimams.

Nesilaikant Biudžetinių įstaigų vyriausiųjų finansininkų (buhalterių) nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992-03-31 nutarimu Nr. 205, 4, 5 punktų reikalavimų, VRM Buhalterinės apskaitos skyrius nėra savarankiškas struktūrinis padalinys (tarnyba), bet įeina į VRM Ekonomikos ir finansų departamento sudėtį, o skyriaus vedėja N. Knutova yra pavaldi departamento direktoriui, o ne vidaus reikalų ministrui.

Nesilaikydamas Lietuvos Respublikos finansų ministro 2001-12-28 įsakymu Nr. 346 „Dėl biudžetinių įstaigų finansinės atskaitomybės ir savivaldybių biudžetų įvykdymo suvestinės atskaitomybės formų patvirtinimo“ nustatytą finansinės atskaitomybės formų rekvizitų, VRM suvestinę finansinę atskaitomybę pasirašo ministerijos valstybės sekretorius M. Mikaila, o ne vidaus reikalų ministras J. Bernatonis.

Vidaus reikalų ministras J. Bernatonis, vykdydamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-12-20 nutarimą Nr. 591 „Dėl valstybinės įmonės Valstybinės kongresų rūmų statybos direkcijos likvidavimo“, 2002-12-20 įsakymu Nr. 591 pavedė l. e. VRM Ekonomikos ir finansų departamento direktoriaus pareigas Bronislavui Deveikiui iki gruodžio 24 d. pervesti iš programos (kodas 1.11) „Vidaus reikalų ministerijos infrastruktūros plėtra ir bendrųjų sistemos funkcijų vykdymas“ kitų padalinių (įstaigų kodas 0689) sutaupyti lėšų valstybės įmonei „Valstybinės kongresų rūmų statybos direkcija“ 32 156,28 Lt, iš jų 24 546,78 Lt kompensacijoms ir 7 609,5 Lt įnašams už valstybinį socialinį draudimą.

Nesilaikydamas Išlaidų ir suteiktų paskolų (atėmus gražintas) ekonominės klasifikacijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos finansų ministro 2000-12-29 įsakymu Nr. 352 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamų ir išlaidų klasifikacijos“, VRM Ekonomikos ir finansų departamento Buhalterinės apskaitos skyrius 2002-12-23 mokestiniu pavedimu Nr. 5415 nurodytai įmonei pervestus 32 156,28 Lt įrašė įsakyme nurodytos programos darbo užmokesčio išlaidų straipsnyje – 24 546,78 Lt ir įnašų už socialinį draudimą straipsnyje – 7 609,5 Lt, o ne straipsnyje „Kitos išlaidos“.

Bronislavas Deveikis Buhalterinės apskaitos skyriaus vedėjas N. Knutovai pavedė vykdyti Vyriausiojo administracinio teismo 2002-10-17 nutartį administracinėje byloje Nr. A2-965-02, kuria R. K. Balnanosiui (atleistas iš VRM nuo 2000-05-31) iš VRM priteista 2 454,9 Lt. Priteistą sumą, atėmus apskaičiuotus mokesčius, Buhalterinės apskaitos skyrius 2002-11-21 mokestiniu pavedimu Nr. 5115 pervedė į šio piliečio sąskaitą. Nesilaikydamas minėtos ekonominės klasifikacijos padarytas išlaidas apskaitoje ir finansinės atskaitomybės formoje Nr. 2 „Biudžeto sąmatos įvykdymo 2003 m. sausio 1 d. apyskaita“ priskyrė ne išlaidų straipsniui „Kitos išlaidos“, o straipsniui „Darbo užmokestis“.

Pagal minėtą klasifikaciją paprastųjų išlaidų darbo užmokesčio straipsniui priskiriamos išlaidos visų etatinių įstaigų ir organizacijų darbuotojų darbo užmokesčiui, pedagoginio, mokslinio pedagoginio personalo valandiniam darbo užmokesčiui, vienkartinėm materialinėm pašalpom. Darbo užmokestis už darbą, kuris pagal pareigas nepriklauso etatiniams darbuotojams, parodomas atitinkamo pobūdžio išlaidų straipsniuose.

Nei valstybinės įmonės „Valstybinės kongresų rūmų statybos direkcija“ darbuotojai (Kongresų rūmų statybos laikotarpiu buvo išlaikomi iš investicinių lėšų), nei R. K. Balnanosis (atleistas iš VRM nuo 2000-05-31) ataskaitiniu laikotarpiu nebuvo VRM pavaldžių įstaigų etatiniai darbuotojai.

Tokiu būdu Buhalterinės apskaitos skyrius netiksliai apskaitė programos (kodas 1.11) „Vidaus reikalų ministerijos infrastruktūros plėtra ir bendrųjų sistemos funkcijų vykdymas“ paprastųjų išlaidų kasines bei faktines išlaidas. T. y. Išlaidų sąmatos įvykdymo 2003 m. sausio 1 d. apyskaitoje 27 tūkst. Lt padidino darbo užmokesčio ir 8,1 tūkst. Lt įnašų už socialinį draudimą kasines bei faktines išlaidas, o straipsnio „Kitos išlaidos“ kasines ir faktines išlaidas sumažino 35,1 tūkst. Lt (27+8,1). Minėtos programos išlaidų sąmatoje straipsniui „Kitos išlaidos“ patvirtinta 1 096 tūkst. Lt, t. y. patvirtinta 14,4 tūkst. Lt mažiau negu faktiškai padaryta kasinių išlaidų.

Taigi VRM, kaip asignavimų valdytoja, pažeidė Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo tvarkos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-05-14 nutarimu Nr. 543 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo tvarkos patvirtinimo“, 87, 91 punktų reikalavimus, kadangi pakeitė asignavimų, numatytų paprastosioms išlaidoms, ekonominę klasifikaciją, ir atitinkamai nepatiksline išlaidų sąmatos.

Šie pavyzdžiai rodo, kad VRM nepakanka nustatytų vidaus kontrolės procedūrų. Todėl būtina, vadovaujantis šiuo metu galiojančiais patvirtintais minimaliais finansų kontrolės reikalavimais, sukurti ir prižiūrėti finansų kontrolės veikimą bei patvirtinti finansų kontrolės taisykles.

Buhalterinės apskaitos skyrius lėšų investicijoms iš paskolų buhalterinę apskaitą tvarkė nesilaikydamas biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos piniginio principo ir nesivadovaudamas Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos tvarkos, patvirtintos Lietuvos Respublikos finansų ministro 2001-03-16 įsakymu Nr. 70, 199, 201, 202, 260, 261, 262 punktų nurodymais. Dėl šios priežasties VRM ir VRM suvestiniame 2002 metų finansinės atskaitomybės formos Nr. 1 „Išlaidų sąmatų vykdymo 2003-01-01 balansas“ aktyve ir pasyve nepagrįstai parodė 3 354,4 tūkst. Lt mažesnius atsiskaitymų sąskaitų likučius.

Be to, neužtikrino ryšio tarp atitinkamų balanso straipsnių ir formose Nr. 11 „Paskolų 2002 m. judėjimo apyskaita“, Nr. 13 „Pažyma apie debitorinį-kreditorinį išsiskolinimą“ nurodytų duomenų. Pvz., formoje Nr. 11 nurodyta, kad yra negrąžintos paskolos likutis, o balanse ir formoje Nr. 13 – nenurodyta. Mūsų nuomone, jeigu šios atskaitomybės formos būtų suderintos tarpusavyje, tokia klaida atskaitomybėje nebūtų padaryta.

Pagal Buhalterinės apskaitos skyriaus vedėjos N. Knutovos paaiškinimą Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos tvarkoje paskolų apskaita nepakankamai aiškiai reglamentuota, todėl buvo kreiptasi į Finansų ministeriją dėl išaiškinimo ir, gavus jį, ištaisyta klaida 2003-04-01 atskaitomybėje.

Buhalterinės apskaitos skyriaus vyr. specialistė Vanda Levinska, įgaliota tvarkyti vidaus reikalų sistemos pareigūnų pensijų buhalterinę apskaitą, grąžintų permokėtų pensijų sumų neregistravo šių išlaidų tvarkomojoje 179 subsąskaitoje. 2002 metais iš viso minėtoje subsąskaitoje neužregistruota 69 tūkst. Lt, iš jų 32,9 tūkst. Lt ataskaitiniu laikotarpiu permokėtos pensijų sumos ir 34,5 tūkst. Lt – 2001 metų permokos.

Teisės aktų nustatyta tvarka grąžintos ataskaitinio laikotarpio pensijų sumos (100 subsąskaitos debetas) mažina institucijos kasines ir faktines išlaidas (200 subsąskaitos kreditas), o grąžintos praėjusiu ataskaitiniu laikotarpiu permokėtos pensijų sumos, pervedamos Vilniaus m. valstybinei mokesčių inspekcijai, didina kasines išlaidas. Kadangi padarytos klaidos vienos mažino, kitos didino atitinkamas sąskaitas, galutinis rezultatas – žurnalų orderių Nr. 2 (banko operacijų apskaita), Nr. 6 (atsiskaitymų operacijų apskaita) ir Didžiosios knygos apskaitos duomenys apie apskaičiuotas ir išmokėtas pensijas neatitinka finansinės atskaitomybės formoje Nr. 2 „Biudžeto išlaidų sąmatos įvykdymo apyskaita“ nurodytų 1,6 tūkst Lt kasinių išlaidų (34,5 – 32,9) (programa (kodas 1.15) „Vidaus reikalų sistemos pareigūnų socialinės garantijos“, valstybės funkcija 06 01 04 „Pareigūnų ir karių valstybinės pensijos“, išlaidų straipsnis 1.3.4.10).

Atkreipiame vadovybės dėmesį į tai, kad TVŪD nepakanka nustatytų vidaus kontrolės procedūrų, užtikrinančių vidaus kontrolės reguliarumą ir ūkinių operacijų vykdymą įstatymų nustatyta tvarka.

TVŪD Apskaitos ir finansų skyrius 2002 metais gruodžio mėn. AB „Kupolas“, vykdydžiusiai Kongreso rūmų statybos darbus, už neatliktus apželdinimo darbus nepagrįstai sumokėjo 13 299 Lt. Audito metu atsižvelgta į tai, kad AB „Kupolas“ 2002-12-17 raštu Nr. 73 garantavo, kad visi atliktų darbų akte nurodyti teritorijos apželdinimo darbai bus atlikti iki 2003 m. gegužės 1 d.

Vykdydamas 2001-10-22 vidaus reikalų ministro įsakymą Nr. 550, Bendrajam pagalbos centrui (Mindaugo g. 14, Vilnius) steigti TVŪD iš biudžeto nepaprastųjų išlaidų Vyriausiajam policijos komisariatui pervedė 120,2 tūkst. Lt. Vyriausiasis policijos komisariatas už panaudotas lėšas atsiskaitė, o Bendrasis pagalbos centras buvo perkeltas steigti adresu Švitrigailos g. 8. Tačiau iki 2003-01-01 TVŪD buhalterinėje apskaitoje 120,2 tūkst. Lt tebebuvo įrašyti Bendrojo pagalbos centro nebaigtoje statyboje. Auditoriams atkreipus vadovybės dėmesį į šiuos trūkumus, direktoriaus pavaduotojas V. Žydelis 2003-02-03 raštu Nr. 8D-107 kreipėsi į Bendrojo pagalbos centro steigimo darbo grupės vadovą dėl minėtų panaudotų lėšų nurašymo.

Mes pasilieiname teisę toliau stebėti išdėstytų įsipareigojimų vykdymą.

Nesilaikydama Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-10-19 nutarimo Nr. 1250 2.1 p. bei Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos tvarkos, patvirtintos Lietuvos Respublikos finansų ministro 2001-03-16 įsakymu Nr. 70, 16.1 ir 16.3 p. nuostatų, TVŪD Apskaitos ir finansų skyriaus vyresnioji specialistė G. Balsevičienė į ilgalaikio turto sąskaitą nepagrįstai įrašė materialinių vertybių, kurių vertė mažesnė kaip 500 Lt, iš viso už 3,6 tūkst. Lt. Taigi, TVŪD finansinės atskaitomybės formoje Nr. 1, formoje Nr. 5 ir f. Nr. 6 pateikė netikslią informaciją apie 2002 m. ilgalaikio ir trumpalaikio turto likučius 2003-01-01 bei šio turto vertę. Taip pat nesilaikė tvarkos 17 p., todėl neteisingai suklasifikavo turta pagal atitinkamas subsąskaitas.

Pažymime, kad audito metu šios klaidos buvo ištaisytos, tačiau tokio pobūdžio klaidų audito metu nustatyta daug.

Atkreipiame VRM vadovybės dėmesį į tai, kad TVŪD be teisinio pagrindo Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento padaliniams 2002 m. užsakė ir pardavė uniforminius drabužius už 593,4 tūkst. Lt. Nesilaikydamas Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos tvarkos 191 p., TVŪD nenustatė atsiskaitymų už šiuos uniforminius drabužius apskaitos tvarkos.

Pagal Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų įstatymo 8 straipsnio reikalavimus valstybės biudžeto asignavimų valdytojai turi tvirtinti pavaldžioms įstaigoms materialinių vertybių atsargų, inventoriaus finansinius normatyvus. VRM minėtų normatyvų nepatvirtino.

Taip pat nepatvirtinta bendra ilgalaikio turto nusidėvėjimo skaičiavimo tvarka ir bendri institucijos turto nusidėvėjimo normatyvai. Dėl šios priežasties yra vidaus kontrolės rizika, kad įstaigos to paties pavadinimo turtui taikys skirtingus nusidėvėjimo normatyvus ir suvestinėje atskaitomybėje nebus užtikrintas duomenų palyginimo principas.

Kadangi nenustatytos pakankamos vidaus kontrolės procedūros turto apskaitos srityje, TVŪD prie VRM, kurio viena iš pagrindinių funkcijų yra įstaigų aprūpinimas materialinėmis vertybėmis ir inventoriumi, sandėliuose sukauptos nemažos kai kurių medžiagų atsargos, kurių užtektų visų metų įstaigų poreikiams patenkinti. Pvz., ūkinių medžiagų ir raštinės reikmenų likutis 2003-01-01 yra 794,4 tūkst. Lt, o per metus jų sunaudojama už 540,9 tūkst. Lt, uniforminių drabužių to paties laikotarpio likutis – 2 799,6 tūkst. Lt, iš jų už 1 195,6 tūkst. Lt uniforminė apranga pasenusi, netinkama naudoti (pasikeitė uniforminės aprangos standartai). Per metus panaudota aprangos už 2 198,8 tūkst. Lt.

Pagal Biudžetinių įstaigų vyriausiųjų finansininkų (buhalterių) nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992-03-31 nutarimu Nr. 205 „Dėl Biudžetinių įstaigų vyriausiųjų finansininkų (buhalterių) nuostatų patvirtinimo“, 19 punkto nuostatas už teisingą buhalterinę apskaitą bei finansinę atskaitomybę kartu su įstaigos vadovu atsako vyriausiasis finansininkas.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos biudžetinės sandaros įstatymo 7 ir Biudžetinių įstaigų įstatymo 8 straipsnių nuostatomis asignavimų valdytojai, šiuo atveju vidaus reikalų ministras, įstatymų nustatyta tvarka atsako už savo vadovaujamų ir pavaldžių įstaigų valstybės biudžeto lėšų paskirstymą ir naudojimo tvarką, teisingą buhalterinę apskaitą ir finansinių ataskaitų teisingumą ir jų bei apskaitos duomenų atitikimą.

Kiti pastebėjimai ir rekomendacijos

VRM buhalterinė apskaita nekompiuterizuota. Mūsų nuomone, darbo užmokesčio apskaitos sritis yra pati rizikingiausia. Buhalterinės apskaitos skyriaus naudojama kompiuterinė programa darbo užmokesčio apskaitai nepritaikyta biudžetinių įstaigų apskaitos poreikiams ir neužtikrina apskaitos ir kontrolinių operacijų vientisumo, pradedant pirminių dokumentų duomenų apdorojimu ir baigiant atskaitomybės sudarymu, ir dėl to reikalauja daug rankiniu būdu atliekamų didelės apimties apskaitos operacijų. Todėl siūlytume paspartinti naujos apskaitos programos diegimą.

Atlikę esmines audito procedūras VRM ir TVŪD darbo užmokesčio apskaitos srityje, esminių pažeidimų nenustatėme. Iš esmės asignavimai darbo užmokesčiui naudojami teisės aktų nustatyta tvarka, tačiau buvo nustatyta po vieną pažeidimą.

Atliekant esmines audito procedūras VRM darbo užmokesčio apskaitos srityje pastebėta, kad nuo 2002-08-14 į Asmens dokumentų išrašymo centrą prie VRM (nepagrindinė darbovietė) į vyriausiojo inžinieriaus pareigas buvo priimtas L. Krikštaponis, Vilniaus technikos kolegijoje (pagrindinė darbovietė) dirbantis 1,5 vyr. dėstytojo etato ir jam nustatyta 8 valandų darbo dienos trukmė.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos darbo kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo 2002-06-04 įstatymo Nr. IX-926 144 straipsnio 5 p. reikalavimais darbuotojų, dirbančių ne vienoje darbovietėje darbo dienos trukmė (kartu su pertrauka poilsiui ir pavalgyti) negali būti ilgesnė kaip dvylika valandų. VRM pažymos apie L. Krikštaponio darbo laiką pagrindinėje darbovietėje auditui nepateikė.

Audito metu buvo pasiūlyta VRM vidaus audito tarnybai dėl šio fakto Asmens dokumentų išrašymo centre atlikti esmines audito procedūras.

Vidaus audito tarnyba informavo Valstybės kontrolę apie atliktą auditą ir nustatytus pažeidimus ir priimtas priemones. L. Krikštaponiui už nedirbtą darbo laiką (Vilniaus technikos kolegijos buvo komandiruotas į užsienį atlikti tarnybinę užduotį) nepagrįstai apskaičiuotas ir išmokėtas 937,26 Lt darbo užmokestis. Atskaičius mokesčius, į įstaigos kasą sumokėta 581,10 Lt. Mokėjimo pavedimu 2003-03-12 minėta suma pervesta į Vilniaus m. valstybinę mokesčių inspekciją.

TVŪD direktoriaus pavaduotojas V. Žydelis pasirašė įsakymą, kuriuo Ūkio skyriaus vedėjo pavaduotojui P. H. Tuomui 2002-07-01 įsakymu Nr. 54-TE patvirtino tarnybinio atlyginimo koeficientą 19, tačiau pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-07-10 nutarimo Nr. 1100 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. liepos 8 d. nutarimo Nr. 511 „Dėl biudžetinių įstaigų ir organizacijų darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos tobulinimo“ pakeitimo“ priedą Nr. 3 šioms pareigoms galiojantis atlyginimo koeficientas yra 14,4.

Pažymime, kad direktoriaus pavaduotojas V. Žydelis nuo 2002-11-01 įsakymu Nr. 92TE klaidą ištaisė, o už keturis mėnesius permokėta 1 416,58 Lt (atskaičius sumokėtus mokesčius 2213,4 – 796,82) darbo užmokesčio sumą P. H. Tuomas 2002-12-20 pagal kasos pajamų orderį Nr. 9920985 savanoriškai grąžino į TVŪD kasą.

Šie pažeidimai nesisteminiai, tačiau rodo, kad institucijoje neužtikrinama visų finansinės veiklos etapų vidaus kontrolės procedūrų veikimo priežiūra

Kadangi nebuvo užtikrinta vidaus kontrolės procedūrų priežiūra, nebuvo pastebėtos TVŪD Apskaitos ir finansų skyriaus vyresniosios specialistės Birutės Jasiūnienės kasinių išlaidų apskaitoje padarytos klaidos, dėl kurių Vilniaus apskrities mokesčių inspekcijai be pagrindo buvo sugrąžinti 5 932,93 Lt biudžeto asignavimai.

Perduoti TVŪD valdyti ir naudoti patikėjimo teise valstybei nuosavybės teise priklausantys statiniai Vilniuje, Žirmūnų g.1 D, apskaitoje buvo užregistruoti 966,0 tūkst. Lt mažesne verte. Nustatyta klaida ištaisyta iki 2003-01-01 finansinės atskaitomybės sudarymo.

VRM 2001-12-20 pasirašė sutartį Nr. 1-6783 su Vokietijos Federalinės Respublikos kompanijos „Giesecke and Devrient GmbH“ dėl asmens dokumentų išdavimo sistemos aparatinės, programinės įrangos ir jos diegimo darbų ir pradėjo ją administruoti (sumokėjo 10 884 tūkst. Lt avansą). VRM, neparengusi sutarties administravimo tvarkos, ir be raštiško įgaliojimo minėtą sutartį toliau administruoti perdavė TVŪD.

Šis pavyzdys rodo, kad nebuvo nustatytos vidaus kontrolės procedūros, užtikrinančios, kad didelės vertės įsipareigojimai tretiesiems asmenims vyktų be teisės aktų, vadovų nurodymų pažeidimų ir būtų užtikrinta tiksli turto apskaita bei apsauga.

Nesilaikant Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos tvarkos, patvirtintos Lietuvos Respublikos finansų ministro 2001-03-16 įsakymu Nr. 70, 28 p. reikalavimų, nurodančių, kad į įsigyto ilgalaikio turto vertę įskaitomi mokesčiai, turto pristatymo, montavimo išlaidos, TVŪD Apskaitos ir finansų skyrius į gauto pagal pirmiau nurodytą sutartį materialiojo turto vertę neįtraukė 674 331 Lt vertės integracijos, įdiegimo, instaliavimo bei kitų darbų. Be to, įvykdžius šiuos darbus, sukurtą Asmens dokumentų išdavimo sistemos Personalizavimo posistemės programinę įrangą už 4 163 724 Lt ilgalaikio turto 013 subsąskaitoje įregistravo kaip darbus, o ne materialųjį turta.

VRM administracijos sukurta vidaus kontrolės procedūrų visuma iš esmės užtikrina turto apsaugą, informacijos ir ataskaitų patikimumą bei išsamumą, sutartinių ir kitų įsipareigojimų tretiesiems asmenims laikymąsi bei su visa tuo susijusių rizikos veiksnių valdymą, tačiau nustatyti pažeidimai ir trūkumai rodo, kad VRM nustatytų vidaus kontrolės procedūrų nepakanka. Todėl būtina, vadovaujantis šiuo metu galiojančiais patvirtintais minimaliais finansų kontrolės reikalavimais, sukurti ir prižiūrėti finansų kontrolės veikimą bei patvirtinti finansų kontrolės taisykles.

Mūsų nuomone, vadovybė supranta vidaus kontrolės procedūrų svarbą. Ji geranoriškai reagavo į pareikštas pastabas ir pasiūlymus dėl vidaus kontrolės sistemos gerinimo. Išaiškintas iki 2002-12-31 apskaitos klaidas ir netikslumus ištaisė ir jos nepadarė įtakos 2002 metų finansinės atskaitomybės rezultatams. Audito metu buvo parengta dalis taisyklių (tvarkų), kitos dar yra rengiamos.

Pasiūlymai ir rekomendacijos

- Atsisakyti ūkinių VRM ir TVŪD funkcijų dubliavimo, reglamentuoti funkcijas, pareigas ir atsakomybę, vengiant funkcijų ir pareigų dubliavimo;
- vadovaujantis šiuo metu galiojančiais patvirtintais minimaliais finansų kontrolės reikalavimais sukurti efektyvią vidaus kontrolės sistemą, užtikrinančią visų vidaus kontrolės grandžių ryšį ir prižiūrėti vidaus kontrolės veikimą bei patvirtinti finansų kontrolės taisykles;

- įstatymų nustatyta tvarka užtikrinti, kad VRM pavaldžios įstaigos vykdytų tik teisės aktais nustatytas funkcijas;

- visose apskaitos srityse užtikrinti, kad VRM ir jai pavaldžių įstaigų finansinė ūkinė veikla būtų vykdoma įstatymų, kitų teisės aktų nustatyta tvarka bei pagal nustatytas vidaus kontrolės procedūras;

- įstatymų nustatyta tvarka parengti ir patvirtinti pavaldžioms įstaigoms pinigines bei natūrinės išlaidų normas, kurios būtinos tiksliai apskaičiuoti išlaidų sąmatas;

- mūsų nuomone, rizikingiausios iš atsiskaitymų apskaitos srities yra darbo užmokesčio ir kitų išmokų apskaitos operacijos. VRM atsiskaitymų su deponentais metinė apyvarta yra apie 100 tūkst. Lt, nustatytu laiku neišduoto darbo užmokesčio likutis 2003-01-01 – 3,8 tūkst. Lt. Kad būtų sumažinta šios apskaitos sritys vidaus kontrolės rizika, siūlome pasirinkti pažangesnį atsiskaitymų su darbuotojais būdą – atlyginimus pervesti į darbuotojų indėlių sąskaitas bankuose arba banko mokėjimo korteles ir kt.

Finansinio audito 3-ojo departamento
direktorius

Vytautas Budriūnas

Vyresnioji valstybinė auditorė

Izabelė Mintautė Bakanaitė

Valstybinė auditorė

Zita Dindaitė

Susipažinome:

Vidaus reikalų ministerijos valstybės
sekretorius Mindaugas Mikaila
2003-05-

Ekonomikos ir finansų departamento
direktorius Bronislavas Deveikis
2003-05-

Ekonomikos ir finansų departamento
Buhalterinės apskaitos skyriaus vedėja
Nijolė Knutova
2003-05-